

Východní Čechy přišly o další hnízdiště racka chechtavého

Svou přítomností a křikem oživoval racek chechtavý naši kulturní krajinu a patřil mezi typické ptačí druhy středoevropské avifauny. V rybníčních krajinách jižních a východních Čech, ale i rozsáhlých oblastí Moravy a Slezska býval hojným a nepřehlédnutelným ptačím druhem. Bohužel v řadě oblastí České republiky jsou jeho hnízdiště již vzácností. Mezi zásadní příčiny úbytku patří ztráta hnízdních možností v důsledku odvodňování krajiny, zazemňování mokřadů a jejich zarůstání. Dále pak rackové doplácí na zatížení ekosystému jedovatými látkami, splachy z polí, vliv může mít snížení potravní nabídky v zemědělské krajině, kterou rackové rádi využívají. Vzpomenete si, kdy jste viděli více než stohlavé hejno racků za orajícím traktorem?

Ve východních Čechách kopíruje početnost racka republikový trend a jeho početnost klesá od 80. let 20. století. Přestože v minulosti bývaly kolonie rac-

ků součástí koloritu řady rybníků, v novém miléniu by se daly kolonie spočítat na prstech jedné ruky. V Pardubickém kraji se nachází dvě aktivní stálé kolonie na Bohdanečském a Bohumilečském rybníku na Pardubicku, na dvou dalších lokalitách se jedná o nepravidelná hnízdiště spíše pouze několika párů (mokřad Rzy u Chocně), popř. nejsou k dispozici aktuální data (rybník Labská u Sezemic). Potěšitelná je obnova hnízdní kolonie v rezervaci na Bohdanečském rybníku, kde byl v rámci několikaetapové revitalizace území v letech 1999 – 2015 cíleně vybudován ostrov pro racky. Obnova kolonie prakticky ihned po výstavbě ostrova ukazuje, že vytvářením vhodných míst pro hnízdění racků lze klesající populační trend racka u nás přinejmenším zpomalit.

V celém Královéhradeckém kraji zůstala done dávna aktivní pouze dvě hnízdiště. Největší a nejstabilnější se nachází na vodní nádrži Rozkoš na Náchodsku, druhé se nacházelo na ostrovech na zatopených jezerech štítské pískovny u Chlumce nad Cidlinou. O tomto hnízdišti je rovněž třeba hovořit v minulém čase, neboť sezóna 2018 byla první,

kdy ostrovy, na nichž se hnízdiště nacházelo, zůstaly opuštěné. Hnízdiště na Štítu může být ukázkou, jak slabá je ochrana přírody a jak krajinu, která je veřejným statkem, ovlivňuje rozhodnutí vlastníka či nájemce, který s ní hospodaří.

Východočeská pobočka České společnosti ornitologické (VČPČSO) se snažila již v roce 2014 vyjednat s vlastníkem Kinský Dal Borgo, popř. s nájemcem Rybářstvím Chlumec možnost úpravy části alespoň jednoho ostrova tak, aby zde raci mohli i nadále hnízdit. Bohužel ani vlastník, ani nájem-

V některých letech se raci na štítské písčinně pokoušeli hnízdit ve vrbových keřích na menším z jezer. Jedním z možných vysvětlení tohoto jevu je tlak na obsazení více atraktivních míst v hlavní kolonii a odsun méně úspěšných či mladých párů. Rizikem pro zdejší hnízda bylo časté rušení rybářskými čluny v blízkosti hnízd, popřípadě riziko zničení hnízda vlivem nepříznivých klimatických podmínek. Žádná mláďata z těchto hnízd nebyla pozorována. Na snímku hnízdiště v roce 2012.

Ornitologové o štítské kolonii vědí minimálně od roku 1999, přičemž zdejší zajímavostí bylo v některých letech hnízdění racků ve vrbových keřích, které vyrůstaly z drobných ostrůvků v jezeře. Od roku 2008 byla kolonie sledována každoročně a vrchol početnosti byl zjištěn v roce 2012, kdy zde hnízdilo na 350 párů. V následujících letech však počty racků klesaly. Důvodem bylo zarůstání ostrovů náletovými, rychle rostoucími dřevinami.

ce nebyli ochotni kolonii udržet. I přes argumenty rybářů, které spočívaly v záměru ponechat ostrovy jako jakési bezzásahové území, které jistě raci ocení, pokles počtu párů v kolonii nadále pokračoval. V roce 2016 došlo k uzavření ústní dohody mezi VČPČSO a Rybářstvím Chlumec, v rámci níž se rybáři zavázali část náletových dřevin z ostrova odstranit. Bohužel, ani po dvou letech k naplnění příslibu nedošlo a rackové se v roce 2017 pokusili

na ostrově zahnízdít naposledy. Lze předpokládat, že o hnízdění se pokusilo zhruba 30 párů, na jeze-rech však nebyla pozorována žádná vzletná mláďa-ta a rovněž aktivita racků dávala tušit, že hnízdění byla neúspěšná. V roce 2018 prokazatelně nehnízdil ani jediný pár. Rybáři obhajovali nedodržení slibu „jinými prioritami“. Devatenáctiletá historie exis-tence zdejší kolonie se tak uzavřela.

Příklad štítské pískovny není pouze dalším potvrze-ním klesajícího početního trendu racka chechtavé-ho. Je příkladem, že zatopené pískovny mají v sou-časnosti pro racky velký význam po ztrátě jejich hnízdniho prostředí na produkčních rybnících. Za-růstání ostrovů může být klíčovým problémem pro jejich udržení. Je však také příkladem toho, že kul-turní bohatství krajiny, mezi něž diverzita rostlin-ných a živočišných druhů nepochybně patří, nelze ochránit pomocí nepružné legislativy, nýbrž zájem

Racek chechtavý inkubující snůšku v mladých vrbinách na pís-kovně Štít v roce 2012.

Racci jsou relativně nenároční na výběr hnízdniho prostře-dí a v případě vhodných podmínek jsou schopni zahnízdít i na podmáčeném poli. Tyto kolonie jsou však nejčastěji pouze sezón-ní a jsou ohroženy predací. Na snímku hnízdo se snůškou racka chechtavého v řepkovém poli u Písku u Chlumce nad Cidlinou v roce 2010.

na uchování pestrého životního prostředí musíme mít my sami. Bohužel, až příliš často se lze v kraji-ně setkat s vlastnickým přístupem, který má zájem pouze na vlastním obohacení z využívání, neřku-li drancování přírodních zdrojů. Tento přístup je však krátkozraký a již v samém principu chybný. Aktu-ální nemoci české krajiny, která nejenže nepřispí-vá k udržení biodiverzity, ale v posledních letech začíná reálně naznačovat, že nebude moci zvládat uspokojovat současné potřeby člověka, lze přitom řešit právě aktivním a ohleduplným přístupem vlastníků ke krajině, kterou využívají a za niž nesou odpovědnost. V případě štítských racků je navíc hořkou ironií, že z téhož rodu Kinských, kteří vlast-ní rozsáhlé pozemky na Chlumecku včetně štítské pískovny, pocházel i průkopník československé or-nitologie Bedřich Karel Kinský.

Lukáš Kadava